

Skörd av spannmål, ärter och oljeväxter

1999

JO0601

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Jord- och skogsbruk, fiske

A.2 Statistikområde

Skördeuppskattningar

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

Ja

A.4 Beställare

Myndighet/organisation: Jordbruksverket

551 82 Jönköping

Kontaktperson: Hans Jönrup

Telefon: 036 - 15 59 33

Telefax: 036 - 34 01 96

e-post: hans.jonrup@sjv.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån

MR/SF

701 89 Örebro

Kontaktperson: Lars Hagblad

Telefon: 019 - 17 64 15

Telefax: 019 - 17 64 17

e-post: lars.hagblad@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger ej

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204) och datalagen (1973:289) för behandling som påbörjats före personuppgiftslagens ikraftträdande. På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (1995:606) och förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik.

A.8 Gallringsföreskrifter

Arbete med framtagning pågår

A.9 EU-reglering

Förordning 837/90 (spannmål) och 959/93 (andra grödor än spannmål)

A.10 Syfte och historik

Skördeuppskattningar enligt den s.k. objektiva metoden infördes i början av 1960-talet och utformades då främst för skördeskadeskyddets behov av statistik som beräkningsunderlag. Därigenom uppfylldes i huvudsak även andra behov av skördestatistik. Den objektiva metoden innebar att provytor skördades på utvalda fält. Provyteresultatet låg sedan till grund för beräkningarna.

Det statliga skördeskadeskyddet upphörde efter 1987 års skörd då ansvaret över- togs av LRF. 1995 avvecklades även detta skydd men behov av uppgifter om skördarnas storlek finns inom andra områden. Huvudsyftet idag är att uppfylla statistikkraven från EU samt att vara grundkälla för uppskattning av vegetabilie- produktionens storlek. En viktig användning i det sammanhanget är för beräkning av jordbrukssektorns inkomster av vegetabilier i jordbrukets sektorkalkyl som används bl a i Nationalräkenskaperna.

Under åren 1995-1997 ändrades undersökningen och den bestod då av två delar. Den objektiva undersökningen utgjorde den ena delen i ett begränsat antal skör- deområden. Den andra delen byggde på intervjuer med jordbrukare och omfat- tade samtliga skördeområden.

Fr o m 1998 har undersökningen åter ändrats. Skördeskattningar i spannmål, ärter och oljeväxter genomförs numera enbart genom en intervjuundersökning.

A.11 Statistikanvändning

Statistikens användare är främst:

SCB: Rapportering till Eurostat enligt bindande ”regulations”. Underlag till normskördeberäkningar, kalkyler och utredningar,

Jordbruksverket: Indata i jordbruksverkets sektorkalkyl, internationell rappor- tering, marknadsbevakning, export/importplanering, försörjningsbalansberäkning- ar, beredskapsplanering, underlag för jordbrukspolitiska bedömningar (bl a för områdesindelningar vid EU-bidrag),

Lantbruksuniversitet, lantbruksskolor: Rådgivning, forskning, försök, undervis- ning, förädling, underlag för kalkyler m m.,

Länsstyrelserna: Hantering av ärenden i samband med vissa stödåtgärder, bered- skapsplanering och viss rådgivning,

Övrig användning: Uppgifterna ingår som en del i den allmänna information som den officiella statistiken skall täcka in. Användare här är bl a massmedia och allmänhet.

A.12 Uppläggning och genomförande

Uppgiftsinsamlingen sker genom telefonintervjuer som utförs av SCB:s intervju- are. Efter avslutad skörd kontaktas de uttagna gårdarna för intervju om årets bärgade skördar av spannmåls-, ärt- och oljeväxtgrödor. Information samlas om totala bärgade kvantiteter av varje gröda och vilken vattenhalt uppgifterna avser. Med ledning av de uppgifter om grödarealer som gården tidigare lämnat till Lantbruksregistret, framräknas gårdens hektarskörd för varje gröda. Vid

intervjun inhämtas även uppgifter om obärgade arealer för de aktuella grödorna.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inga

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Ur Lantbruksregistret dras varje år ett urval av lantbruk som ingår i skördeskattningarna. För 1999 års undersökning om skördens storlek uttogs totalt 4 200 undersökningsenheter (UE). En UE motsvarar i regel ett jordbruksföretag. De uttagna företagen är fördelade på 101 skördeområden (SKO) av rikets samtliga 106 SKO. Undantag gjordes för 5 fjällbygdsområden i vilka praktiskt taget ingen odling av spannmål, ärter eller oljeväxter förekommer.

Urvalet är draget som ett stratifierat PPS-urval med SKO som strata. Varje företags urvalssannolikhet beror på företagets totala åkerareal samt dess grödfördelning.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Årets

- totalskördar,
- hektarskördar,
- obärgade arealer

För jämförelse redovisas dessutom hektar- och totalskördar för de närmast föregående åren.

1.1.1 Objekt och population

Populationen utgörs av

- samtliga lantbruksföretag med minst 2,1 hektar åkermark vid redovisning av totalskördar
- samtliga lantbruksföretag med mer än 5,0 hektar åkermark vid redovisning av hektarskördar och obärgade arealer

1.1.2 Variabler

- Totalskörd uttryckt i ton (vid standardvattenhalt)
- Genomsnittlig hektarskörd uttryckt i kilo per hektar (vid standardvattenhalt)
- Obärgad areal uttryckt i hektar och procentuell andel

1.1.3 Statistiska mått

- Totaler
- Vägda aritmetiska medelvärden
- Procentuella andelar

1.1.4 Redovisningsgrupper

Grödinndelning:

Spannmål: höstvet, vårvete, råg, höstkorn, vårkorn, havre, rågvete och blandsäd

Ärter: kokärter och foderärter till mognad

Oljeväxter: höstraps, vårraps, höstrybs, vårrybs och oljelin

Områdesindelning:

Län, produktionsområden och hela riket samt NUTS II till Eurostat.

1.1.5 Referenstider

Kalenderår

1.2 Fullständighet

Undersökningen beskriver skördens storlek och obärgade arealer, med de begränsningar urvalet av objekt (lantbruksföretag) och vald metod sätter. Undersökningen innefattar ej variabler om grödornas kvalitet.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Den tidigare använda metoden med objektiva mätningar i fält gav snabbare och säkrare resultat. I de objektiva mätningarna låg också bortfallet mycket lågt (under 2 procent). Med dagens metod är motsvarande siffra 5 - 10 procent. Tillförlitligheten i dagens intervjumetod bedöms ändå vara tillfredsställande. Jämförelser mellan metoderna finns redovisade i SCB:s Statistical Report, PM MR/LP 1998:2.

2.2 Osäkerhetskällor

De beräknade resultaten är behäftade med viss osäkerhet, beroende på bl a urvalsfel, bortfallsfel, mätfel, uppgiftslämnarfel och täckningsfel.

2.2.1 Urval

Urvalsfel: I statistiska undersökningar som grundar sig på urval är urvalsfelen en väsentlig felkälla. Genom bearbetningar och analyser av det insamlade materialet vet man att osäkerheten i skattningarna av t ex hektarskördar främst beror på hur många företag som ingår i urvalet. Osäkerheten anges i skördeskattningarna med medelfel. I medelfelet ingår även effekten av andra slumpmässiga fel. Medelfelet uttrycks som ett procenttal och anger urvalsfelens storlek i förhållande till den skattning som avses. För t ex en skattad hektarskörd på 4 500 kg/ha och ett medelfel på 3,0 procent kan man med liten felrisk (5 procent) säga att intervallet $4\,500 \pm 2 \times 3 \% \times 4\,500$ (dvs 4 230 - 4 770 kg/ha) omfattar den verkliga hektarskördens. Hur stort medelfel som kan accepteras sammanhänger med användningen av statistiken.

2.2.2 Ramtäckning

Urvalsramen, LBR, har litet täckningsfel. Mellan tidpunkten för urvalsramens referensår och undersökningstillfället sker dock förändringar i företagsbeståndet. Det förekommer därför en viss över- resp undertäckning i förhållande till undersökningspopulationen. Antalet nystartade företag, som utgör undertäckning, har under senare år uppgått till ca 2 procent av populationen. Företag som upphört, övertäckningen, uppskattas till 3-4 procent. Över- och undertäckningen påverkar resultaten i mycket liten utsträckning.

2.2.3 Mätning

Mätfel: Uppgiftslämnarfel, eventuella intervjuareffekter och osäkra arealuppgifter som ej kan kvantifieras.

2.2.4 Svartsbortfall

Bortfallsfel: Bortfallets storlek redovisas tillsammans med undersökningsresultaten. Vid beräkningar av t ex hektarskördar tas inte hänsyn till bortfallet. Sålunda antas bortfallet ha samma fördelning och förväntade medelvärde som det bearbetade materialet. Ett ökat svartsbortfall kan konstateras i skördeundersök-

ningarna p g a den nya metoden. I de objektiva mätningarna låg bortfallet mycket lågt (under 2 procent). Med dagens metod är motsvarande siffra 5 - 10 procent.

2.2.5 Bearbetning

I undersökningen inhämtas uppgifter om totala bärgade kvantiteter av varje gröda och vilken vattenhalt uppgifterna avser. För spannmål och ärter omräknas uppgiven kvantitet till 15,0 procents vattenhalt och för oljeväxter till 9,0 procent. Med ledning av de uppgifter om grödarealer som lantbrukaren tidigare lämnat till SCB:s lantbruksregister, LBR, framräknas gårdens hektarskörd för varje gröda. De preliminära arealuppgifterna från LBR, som används i den preliminära skördestatistiken, grundar sig på uppgifter från ett urval av företag som bearbetats med förtur. Detta medför att även grödarealerna är behäftade med urvalsfel. Skattningen av hektarskörd görs för SKO, län och produktionsområden. Därefter sker sammanvägning till resultat för hela riket. På basis av hektarskörden och preliminära arealuppgifter från Lantbruksregistret har bärgad totalskörd beräknats.

2.2.6 Modellantaganden

Vid uppskattning av totalskörd, som avser alla företag med minst 2,1 ha åkermark, används den uppskattade åkerarealen för denna grupp och hektarskördeskattningen, som avser företag med mer än 5,0 ha åkermark. Härvid görs ett antagande om att hektarskörden är densamma för företag med liten areal åkermark som för större företag. Detta antagande torde dock i obetydlig mån påverka säkerheten.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Antal observationer, medelfel och bortfall redovisas. För att skörderesultat skall redovisas krävs att minst 30 observationer föreligger för grödan.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Skördar för spannmål, ärter och oljeväxter publiceras årligen

3.2 Framställningstid

Resultaten publiceras vid tre tillfällen:

Preliminära resultat för riket (november)

Peliminära resultat för län, produktionsområden och riket (december)

Definitiva resultat för län, produktionsområden och riket (mars efterföljande år).

Obärgad areal publiceras endast i den definitiva statistiken.

3.3 Punktlighet

Publicering sker enligt publiceringsplan. Vissa mindre avvikelser kan förekomma beroende på att skörden ibland försenas till följd av årsmånen.

Hittills publicerade SM avseende 1999 års skörd:

Prel resultat för riket (J 19 SM 9901), publicerat den 19 november

Prel resultat för län, produktionsområden och riket (J 19 SM 9902), 19 december

4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Jämförbarheten är relativt god men den försämras under senare år av

genomförda metodändringar. Minskade urval medför också försämrad regional redovisning och jämförbarhet på låg nivå. Den länsammanslagning som skett (Skåne, Västra Götalands län) medför försämrad jämförbarhet mellan åren.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbarheten mellan SCB:s tidiga, preliminära och definitiva skattningar är god. Jämförbarheten med andra källor och metoder av varierande kvalitet kan i vissa fall vara något tveksam.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Urvalsramen LBR används också för ett flertal andra undersökningar. Definitionen av jordbruksföretag är gängse, liksom indelningen i grödor och regioner. God samanvändbarhet med annan jordbruksstatistik torde föreligga. Se även 4.1 och 4.2.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiska meddelanden och Sveriges statistiska databaser

5.2 Presentation

Presentation framgår av SM

5.3 Dokumentation

Dokumentation sker i SM

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primärdata som ej gallrats finns arkiverat vid Riksarkivet eller för senare år sparat vid SCB i avvaktan på arkivering eller gallring.

5.5 Upplysningstjänster

Vid frågor om statistiken kontaktas SCB:

Lars Hagblad, telefon 019-17 64 15, e-post lars.hagblad@scb.se

Gerda Ländell, telefon 019-17 68 07, e-post gerda.landell@scb.se